

INTERVIEW

Auteur: Jasper Enklaar
Fotograaf: Rogier Veldman

De VO-raad bestaat nu bijna twee jaar. Volgens voorzitter Sjoerd Slagter begint de raad zijn plek te veroveren. “Vroeger was het met alle verschillende organisaties een beleid van verdeel en heers. Daar is absoluut misbruik van gemaakt. We zijn nu een speler om rekening mee te houden.”

Sjoerd Slagter twee jaar voorzitter VO-raad

In gevecht met de

De VO-raad zetelt op de derde verdieping van een kantoorgebouw aan de rand van de Utrechtse binnenstad. Vanuit zijn kamer zou voorzitter Sjoerd Slagter kunnen uitkijken over een deel van de Utrechtse singels. Veel tijd om van het uitzicht te genieten heeft Slagter echter niet. Afspraak rijgt zich aan afspraak, en als de voorman van het voortgezet onderwijs niet op de thuisbasis is, praat hij zich elders wel de blaren op de tong om de belangen van zijn sector uit te dragen.

In een hoek van de kamer hangt een portret van Ludwig Wittgenstein. Het is een ingelijste poster van Filosofie Magazine, met misschien wel de bekendste woorden van de Duitse filosoof: ‘Waarover je niet kunt spreken, daarover moet je zwijgen’.

“Een prachtige spreuk van de meest invloedrijke filosoof van de 20^e eeuw”, zegt Slagter, zelf ook filosoof. “Wittgenstein heeft als geen ander laten zien dat je met taal de werkelijkheid creëert. Dat is zijn grote verdienste.”

Wittgenstein hangt hier op zijn plek, vindt Slagter, want zijn gevleugelde woorden hebben alles te maken met de opdracht van de VO-raad. “Een van onze belangrijkste taken is zo’n taal te kiezen,

A portrait of a middle-aged man with short, dark hair, wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a red tie with a small white pattern. He is looking slightly to the left of the camera with a neutral expression. The background is blurred, suggesting an outdoor setting.

politieke hypes

dat mensen begrijpen wat wij doen. Wij moeten het onderwijs op zo'n manier met de samenleving verbinden, dat die samenleving het snapt. Dat is een van mijn grote opdrachten. Dat is wel een hele klus, moet ik zeggen."

De VO-raad bestaat bijna twee jaar. Slagter is de eerste voorzitter van de organisatie die voor het eerst alle besturen van het voortgezet onderwijs bijeen brengt. Bij zijn openingstoespraak als VO-voorzitter noemde Slagter drie thema's waarmee hij zich wilde gaan bezighouden. Met hoofdletters uitgesproken: Verbinden, Verheffen en Vertrouwen. "Dat is nog steeds de missie", zegt hij nu.

"We zijn een sector die buitengewoon gevarieerd is. De pluriformiteit en diversiteit van het Nederlandse onderwijs zijn uniek. Dat is een groot goed en de kracht van onze sector. Maar onze onderlinge verbondenheid groeit. De VO-raad is er gekomen om voor alle leden de gemeenschappelijke belangen te behartigen. Daarmee hebben we duidelijke stappen gezet." Ook het Verheffen is aardig op streek, vindt Slagter, met een Sectoragenda die zes expliciete kwaliteitsdoelstellingen formuleert. "Maar het winnen van Vertrouwen, vooral van de samenleving, dat is weerbarstiger gebleken dan ik heb gedacht. We hebben nog steeds te maken met politici die ons niet of nauwelijks vertrouwen. Er komt steeds meer regelgeving, nu ook weer rond de examens. Ook met de bonden moeten we werken aan het vertrouwen. Dat is de grootste opdracht op dit moment."

'Het is echt een worsteling om de torenhoge verwachtingen reëel te houden'

In uw nieuwjaarstoespraak van januari 2008 sprak u krachtige taal: 'We zullen niet buigen voor publieke veroordeling, journalistieke overdrijving, politieke waan en hypes.' Heeft de VO-raad het werkelijk zo zwaar te verduren?

"We hebben enorm te maken met politieke hypes. Het rapport Dijsselbloem was nog niet verschenen of in dezelfde week werden er weer vragen

gesteld over examens, over de becijfering, over details. Er hoeft maar even onrust te ontstaan in de samenleving, of het onderwijs moet weer aan de bak. Eén incident rond veiligheid en alle scholen moeten een heel ingewikkeld registratiesysteem gaan opzetten. De Tweede Kamer krijgt een signaal, gaat er ineens een groot item van maken en bedenkt de gekste regelgeving. Wij zijn nu volop bezig met de borging van de kwaliteit van onze examens. Ineens duikt de politiek daar bovenop en roept met ferme taal dat we iets aan de 'zesjescultuur' moeten gaan doen. Sinds Fortuyn hebben we een klimaat waarin iedere oprisping omgezet wordt in spierballentaal."

Is de aandacht alleen maar negatief?

"Het onderwijs krijgt absoluut onvoldoende waardering. Dat komt deels doordat Nederlanders nu eenmaal graag kritiek hebben, maar het ligt ook aan ons. Wij slagen er als VO-raad tot nu toe onvoldoende in om de kracht van ons onderwijs over het voetlicht te krijgen. Ik kom net van een conferentie in Boedapest. Daar spreekt men met jaloezie over het onderwijs in Nederland. Uit alle onderzoeken blijkt dat wij nog steeds bovenaan staan. Frankrijk gaat nu 20 miljard investeren om van plaats 20 in de top-10 te komen. Wij staan al jaren in de top-5. Maar het is heel moeilijk om dat over te brengen. Iedere journalist en iedere politicus heeft het tegen mij over de 'leerfabrieken', met 10.000 leerlingen. Laat ze mij maar eens zo'n school aanwijzen. Die zijn er niet! Maar dat is een bijna onuitroeibaar misverstand. Het is moeilijk om daar tegenop te boksen. Hetzelfde over management en overhead. Verschillende rapporten laten zien dat de afgelopen jaren de overhead en het management alleen maar minder zijn geworden. Maar het helpt niet."

Slagter wijst nog een keer op Wittgenstein, in de hoek van zijn werkkamer. "Het gaat om taal en communiceren. Iedere keer moeten we weer de boodschap naar voren brengen. In dat opzicht doen we het nog steeds niet goed genoeg. Maar goed, we zijn ook nog maar twee jaar bezig. We moeten alles van de grond af opbouwen, onze pr, de relaties met het ministerie. Het is opvallend

‘Managers en bestuurders zijn verdacht, ik ben de vertegenwoordiger van de bestuurders, dus ik ben verdacht in het kwadraat’

dat we wel waardering krijgen van de industrie: van de SER, van VNO-NCW, van Kleisterlee, van Shell. Zij realiseren zich dat het voortgezet onderwijs het rangeerstation is van de toekomst. De mensen die wij nu opleiden moeten straks de kenniseconomie maken.”

En soms wordt de kritiek ook persoonlijk...

“Ik probeer mijn uiterste best te doen, ik werk hard, ik luister veel, en ik hak op een bepaald moment de knoop door. Maar welke knoop je ook doorhakt, er is altijd een groep die dat verafschuwt. Ik heb er wel aan moeten wennen dat je soms nogal persoonlijk wordt aangepakt. Dat is kennelijk ‘part of the deal’. Bijvoorbeeld door Aleid Truijens in de Volkskrant, die mij dé grote onderwijsbobo vindt en die vindt dat ik veel te veel macht heb. In de Rode Hoed had ik een heftig debat met zo’n 200 docenten.

Managers en bestuurders zijn verdacht, ik ben de vertegenwoordiger van de bestuurders, dus ik ben verdacht in het kwadraat. Maar na afloop zeiden ze wel dat ik hen was meegevalen.”

Uit de verzuchting op uw weblog na de vakantie mag je afleiden dat u het VO-voorzitterschap maar een zware baan vindt: ‘Twee weken geen media, geen journalisten, geen ingezonden brieven.’

“Je moet soms even recupereren. Het is af en toe zwaar, soms moet je onmogelijkheden aan elkaar koppelen, maar het is een prachtige klus. Het is echt een worsteling om de torenhoge verwachtingen reëel te houden. Maar we kunnen niet in twee jaar alle problemen rond financiën, huisvesting of onderwijstijd oplossen. Toch heb ik nooit een seconde spijt gehad dat ik voor deze baan heb gekozen. Ik heb het gevoel dat we met iets belangrijks bezig zijn. Wij zijn inderdaad

het rangeerstation. Wat er gebeurt met leerlingen tussen 12 en 18 jaar is van enorm belang voor de inrichting van de samenleving.”

“Wat mij in veel debatten en conflicten redt, is dat ik al 35 jaar in het onderwijs zit. Ik kom uit een onderwijsfamilie, twee broers werken nog steeds in het onderwijs. Ik heb zelf 20 jaar voor de klas gestaan en ik ben heel lang rector geweest. Men herkent mij als iemand van de sector. Ik kan me dan ook heel goed de worsteling voorstellen van de docent met alle nieuwe eisen die op zijn bordje komen, terwijl er niets afgaat. En dan de politiek die telkens mee wil

‘We moeten zelfbewuster zijn: we weten wat we doen, we weten dat ons onderwijs deugt’

kijken. Of de bestuurders en schoolleiders, die ‘daarboven’ maar alles beslissen. We zijn bezig met een enorme omslag op de scholen. Vroeger was de leraar koning in zijn koninkrijk. Je was vooral gericht op je eigen lesprogramma, de examens en repetities. Veel afstemming en samenhang was er niet. Omdat instituten als de kerk, het verenigingsleven en het gezin niet zo’n rol meer spelen, hebben scholen naast de kwalificerende rol ook een socialiserende rol gekregen. Dat vergt veel meer samenhang en afstemming. Daar moeten veel docenten en schoolleiders aan wennen. We hebben jaren gehad dat je een goede schoolleider was, als je wist in welke lade de laatste oekaze uit Den Haag lag. Die tijd ligt achter ons. Nu moeten we zelf beleid ontwikkelen, zelf keuzes maken. We investeren daarom ook in een nieuw soort leiderschap. Daar zijn we druk mee bezig.”

Wat is na bijna twee jaar VO-raad de grootste uitdaging?

“In onze positionering in de samenleving had ik meer stappen willen zetten. We worden nogal eens op onze huid gezeten, maar we moeten zelfbewuster zijn: we weten wat we doen, we weten dat ons onderwijs deugt. Ouders geven de school van hun kinderen een 7,6. Dat is een mooi cijfer, daar mogen we zelfvertrouwen aan

ontlenen. We zijn nu wel een speler waar men steeds meer rekening mee is gaan houden. Rond thema’s als schoolboeken en examens was er nooit een partij die een keer ‘nee’ zei. Vanuit de politiek ging men met de verschillende organisaties praten. Dat was verdeel en heers, daar is absoluut misbruik van gemaakt. Het is nu ondenkbaar dat majeure onderwijsvernieuwingen als de basisvorming, de tweede fase of het vmbo zo maar doorgevoerd worden. Dat zouden wij niet meer pikken. Ook de staatssecretaris heeft regelmatig last van ons. Dat is wel een rol die we moeten leren spelen.”

Toch is Slagter tevreden over wat er in een kleine twee jaar is bereikt. Er is een Code Goed Bestuur opgesteld, er zijn afspraken gemaakt over hoe scholen geleid moeten gaan worden, er zijn heldere afspraken over beloning. De leden van de VO-raad hebben een Sectoragenda aangenomen met speerpunten, waaronder de borging van de examens, aandacht voor zeer zwakke scholen en de professionalisering van docenten. Steeds meer scholen sluiten zich aan bij het project Vensters voor verantwoording, waarin scholen zich verantwoorden tegenover de direct belanghebbenden: ouders, leerlingen, vervolgscholen, lokale politici, zorginstellingen. Er is een begin gemaakt met het Nederlands Instituut voor Master in Educatie, een prestigieuze lerarenopleiding, en er is een groot ICT-traject van start gegaan. “Dat zijn belangrijke stappen die we als sector hebben gezet. Nu nog de waardering. Dat bereik je door de dialoog met direct betrokkenen te gaan voeren. Uiteindelijk vind ik het allerbelangrijkste dat er volop aandacht, ruimte en geld blijven voor de interactie tussen docent en leerling. Of je nu wilt investeren in het nieuwe leren of terug wilt naar oude vormen, de stof centraal stelt, de school, de docent of de leerling, uiteindelijk gaat het maar om één ding: de interactie tussen docent en leerling.”